

24. 9. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Kdy se nevydává bezdůvodné obohacení, které dlužník získal splněním jeho dluhu třetí osobou?

Jednou z „tradičních“ skutkových podstat bezdůvodného obohacení je splnění cizího dluhu. Majetkový prospěch obohaceného nespočívá v tom, že by získal plnění a tím by se jeho majetek rozrostl, nýbrž v tom, že se jeho majetek nezmenšil o plnění poskytnuté jeho věřiteli, a přesto se dluhu „zbavil“. Jednoduše řečeno „ušetřil“, když jeho dluh za něj splnil někdo jiný.

Jako u všech ostatních skutkových podstat bezdůvodného obohacení samozřejmě platí, že obohacený musí ochuzenému vydat, oč se obohatil. Pokud by ovšem na tuto skutkovou podstatu bezdůvodného obohacení dopadala jedna ze zákonných výjimek, takřka nikdy by jej obohacený vracet nemusel.

Právní úprava bezdůvodného obohacení

Aktuální úprava bezdůvodného obohacení je obsažena v § 2991 až § 3005 OZ a základním pravidlem v souladu s § 2991 odst. 1 OZ je, že kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil. Podle § 2991 odst. 2 OZ se pak bezdůvodně obohatí mimo jiné ten, kdo získá majetkový prospěch tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.

Mališ Nevrkla Legal
Advokátní kancelář / Attorneys At Law

Kromě vymezení, co bezdůvodným obohacením je, občanský zákoník rovněž stanoví, co naopak navzdory naplnění znaků některé z jeho skutkových podstat bezdůvodným obohacením není. Podle § 2992 OZ nevzniká povinnost obohacení vydat, pokud mělo vzniknout (i předčasným) splněním dluhu, neuplatněním práva, ač uplatněno být mohlo (a například v důsledku zaniklo prekluzí) nebo tím, že jedna osoba učinila něco ve svém výlučném a osobním zájmu či na vlastní nebezpečí. Jako příklad posledních dvou případů obohacení lze uvést odstranění vlastní stavby obtěžující okolí (továrna) a vybudování jiné stavby, v důsledku čehož se zvýší hodnota okolních staveb a dojde k obohacení jejich vlastníků nebo poskytnutí první nehrazené konzultace klientovi v naději, že ten se rozhodne uzavřít smlouvu, ale on tak neučiní. Dále povinnost obohacení vydat podle § 2992 OZ nevzniká, pokud jedna osoba obohatí druhou s úmyslem ji obdarovat nebo obohatit bez úmyslu právně se vázat.

Další případy, kdy se o bezdůvodné obohacení nejedná, upravuje § 2997 odst. 1 OZ, podle nějž nemá právo na vrácení poskytnutého plnění dlužník, který plnil dluh nežalovatelný, promlčený či neplatný pro nedostatek formy ani ten, kdo jiného obohatil s vědomím, že k tomu není povinen, ledaže plnil z právního důvodu, který později nenastal, nebo naopak zde původně byl, ale následně odpadl. Tato výluka v souladu s § 2997 odst. 2 OZ neplatí v případě, že osoba poskytující plnění, k tomu byla přivedena lstí, donucena hrozbou nebo zneužitím závislosti.

Jaký mají tato ustanovení vliv na povinnost vydat obohacení získané splněním dluhu třetí osobou?

Darovací úmysl

Zda jde v případě plnění cizího dluhu o bezdůvodné obohacení, či nikoli, závisí především na vůli poskytovatele plnění a ostatně i obohaceného. Pokud by úmyslem poskytovatele bylo obdarovat toho, jehož dluh se plní, aplikoval by se zmíněný § 2992 OZ. Toto ustanovení by se samozřejmě aplikovalo i v případě, že by úmyslem poskytovatele plnění bylo obdarovat příjemce plnění, tedy věřitele obohaceného, ale pak by vůbec nešlo o plnění cizího dluhu. Úmysl poskytovatele samotného však ani v jednom z těchto případů samozřejmě nestačí. Musí zde být i vůle na druhé straně takové plnění jako dar přijmout. Obdarování proti vůli obdarovaného je pochopitelně vyloučeno. Tato vůle přitom samozřejmě nemusí být vyjádřena písemně ani jinak výslovně, postačí například i vědomé přijetí plnění, resp. srozumění s jeho poskytnutím. Tento konsensus mezi poskytovatelem plnění a obdarovaným (obohaceným) pak jako právní důvod poskytnutí plnění bezdůvodné obohacení vylučuje.

Výše uvedené je samozřejmě teorie, které je praxe začasto vzdálená. Pokud by se poskytovatel plnění rozhodl jej vymáhat zpět, bude na obohaceném, ať jde přímo o příjemce plnění nebo toho, jehož dluh byl poskytnutím plnění jeho věřiteli splněn, aby darovací úmysl tvrdil a prokázal. To může být samozřejmě obtížné. V soudním řízení přitom samozřejmě (s určitou nadsázkou) platí, že není podstatné, co se stalo, ale co se podaří prokázat.

Vědomé obohacení

Ovšem ani v případě, že osoba plní dluh třetí osoby úmysl jí (nebo jejího věřitele jakožto příjemce plnění) obohatit neměla, nemusí se vydání bezdůvodného obohacení domoci. Podle zmíněného § 2997 odst. 1 OZ nemá na vrácení plnění právo ten, kdo **jiného obohatil s vědomím, že k tomu není povinen**. To je na první pohled přesně případ, kdy někdo plní cizí dluh s vědomím, že jde o cizí dluh, nikoli jeho vlastní dluh.

Aplikací tohoto ustanovení (nikoli právě na splnění dluhu třetí osoby) se zabýval Nejvyšší soud v rozsudku ve věci spis. zn. 28 Cdo 5089/2017 ze dne 11. ledna 2018 s tím, že předpokladem vyloučení nároku poskytovatele plnění na jeho vrácení je vědomost, že nemá povinnost plnit, v okamžiku poskytnutí plnění. Nestačí, pokud poskytovatel plnění mohl vědět, že povinnost plnit nemá nebo že si svoji nevědomost sám zavínal svojí neobezřetností. Tuto vědomost samozřejmě musí obohacený, který se chce aplikace § 2997 odst. 1 OZ v soudním řízení domoci, tvrdit a prokázat.

Platí to však i v případě plnění dluhu třetí osoby? Vždyť zde **poskytovatel plnění musí vědět, že plní dluh někoho jiného a tím jej obohacuje**. Pokud by se mylně domníval, že plní vlastní dluh, šlo by o poskytnutí plnění bez právního důvodu, tedy jinou skutkovou podstatu bezdůvodného obohacení ve smyslu § 2991 odst. 2 OZ a jeho poskytovatel by se mohl **domáhat jeho vydání po tom, komu plnění poskytl**. Stejně tak v případě zcela omylem poskytnutého plnění, například vyplněním špatného čísla, nelze dovozovat, že by šlo o plnění za některého z dlužníků (neoprávněného) příjemce platby, tedy pokud nějaké vůbec má. I zde půjde o jeho bezdůvodné obohacení, jelikož šlo o plnění bez právního důvodu a on bude povinen jej vydat.

Ten, **kdo ve smyslu § 2991 odst. 1 OZ plní za jiného, o tom tedy bude vědět a bude jednat s vědomím, že tuto osobu obohatí**. Pokud by se v takovém případě měl aplikovat § 2997 odst. 1 OZ, poskytovatel plnění by se vydání bezdůvodného obohacení nemohl domoci prakticky nikdy. Aplikovatelnost skutkové podstaty bezdůvodného obohacení spočívající v plnění za jiného by se zúžila na poměrně neobvyklý případ, kdy poskytovatel plnění jedná v omylu, že plní svoji vlastní (ve skutečnosti neexistující) povinnost splnit cizí dluh. Jednodušeji řečeno, osoba A poskytuje plnění

osobě B na zaplacení dluhu osoby C v domnění, že je povinna za osobu C její dluh splnit.

Šlo by o velice málo případů, byť i takové se stávají. Zmínit lze případ řešený v rozsudku Nejvyššího soudu ve věci spis. zn. 28 Cdo 5970/2016 ze dne 7. listopadu 2017, kdy pojišťovna zaplatila osobě B náhradu škody způsobené osobě B osobou C, která byla u ní pro případ odpovědnosti za škodu pojištěna. Následně se ovšem ukázalo, že k jednání osoby C, jímž byla škoda způsobena, došlo již před uzavřením pojistné smlouvy, takže pojišťovna nebyla povinna pojistné plnění platit.

Obohaceným byla osoba C, za kterou pojišťovna zaplatila náhradu škody, kterou byla osoba C povinna osobě B zaplatit sama. Pojišťovna tak učinila v domnění, že je k tomu povinna, takže ve smyslu § 2997 odst. 1 OZ neplnila s vědomím, že osobu C obohacuje, aniž by k tomu byla povinna. V tomto případě tedy jde o plnění za jiného ve smyslu § 2991 odst. 2 OZ, na které se § 2997 odst. 1 OZ nevztahuje. Lze ovšem praktickou aplikovatelnost skutkové podstaty bezdůvodného obohacení plnění za jiného zužovat na takovéto případy?

Nejvyšší soud se touto otázkou zabýval v rozsudku ve věci spis. zn. 28 Cdo 208/2019 ze dne 3. května 2019, přičemž dospěl k závěru, že **samotné vědomí poskytovatele plnění hradícího cizí dluh, že k tomu není povinen, nevylučuje vznik jeho nároku na vydání bezdůvodného obohacení vůči osobě, za kterou plnil a které se zánikem jejího dluhu dostalo majetkového prospěchu.**

Tento závěr odůvodnil v první řadě výše popsanými důsledky, k nimž by vedl závěr opačný. Pokud by vědomé plnění dluhu třetí osoby bez povinnosti tak učinit vylučovalo povinnost osoby, o jejíž dluh šlo, k vydání bezdůvodného obohacení, **aplikovatelnost skutkové podstaty bezdůvodného obohacení spočívající v plnění za jiného by se zúžila jen na úhradu cizího dluhu v mylném domnění o existenci povinnosti takový dluh splnit.** V naprosté většině případů, kdy dochází k plnění za jiného, by se tedy nebylo možné vydání bezdůvodného obohacení domoci.

Dále Nejvyšší soud poukázal na text § 2997 odst. 1 OZ a jeho jazykový výklad. Ustanovení totiž hovoří o vyloučení **práva na vrácení** toho, co bylo plněno, avšak v případě bezdůvodného obohacení spočívajícího ve splnění cizího dluhu **nestihá povinnost vydat obohacení toho, kdo plnění přijal** (věřitele splněného dluhu), ale toho, jehož dluh byl splněn (dlužníka splněného dluhu). Ten ovšem **žádné plnění nezískal, takže jednoduše řečeno nemá co vracet.** Jeho obohacení spočívá v tom, že mu zanikl dluh, aniž by jej splnil, čímž „ušetřil“. Namísto vydání poskytnutého plnění vydává náhradu svého obohacení. Pokud se tedy § 2997 odst. 1 OZ vyloží doslovně, **na plnění za jiného vůbec nedopadá.**

Mgr. Jan Pořízek,
advokát

[Mališ Nevřkla Legal, advokátní kancelář](#)

Kováčků 554/24
150 00 Praha 5

Tel.: +420 296 368 350
Fax: + 420 296 368 351
e-mail: jan.porizek@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)